

Åsa Bengtsson
Akademiforskare, PD, Docent
Statskunskap, Åbo Akademi
Fänriksgatan 3 a 4, 20500 Åbo
asa.bengtsson@abo.fi

TILL JUSTITIEMINISTERIET

Utlåtande angående utredningen av sänkning av rösträttsåldern i kommunalval

Med bakgrund i att den allmänna trenden som i västliga demokratier under 1900-talet varit att rösträttsåldern successivt har sänkts, utvecklingen mot ett allt mer avancerat informationssamhälle samt de allmänna rekommendationer från Europeiska Unionen framstår den aktuella diskussionen som naturlig. Men precis som lyfts fram i arbetsgruppens betänkande finns ett antal goda argument så väl för som emot den föreslagna utvecklingen.

Jag har följande konkreta förslag att anföra i ärendet:

1. *Rösträttsåldern och valbarhetsåldern bör gå hand i hand.*

Idén om att sänkt rösträttsålder utgår från att dagens ungdomar är mogna nog att fatta genomtänkta politiska beslut och därmed mogna nog att vara med och påverka landets politiska inriktning. Kutym har tidigare varit att rösträttsåldern och valbarhetsåldern går hand i hand. Det är svårt att se goda argument för att detta inte skulle gälla även vid den nu aktualiserade sänkningen.

2. *Testkommuner strider mot tanken om politisk jämlikhet*

Förutsatt att man går in för att sänka rösträttsåldern till 16 år bör detta genomföras utan tester i enskilda kommuner som skulle försätta unga medborgare i olika kategorier med hänsyn till politiskt inflytande. Principen om lika rösträtt bör inte rubbas. Man kan dessutom ifrågasätta vad det som vid eventuella tester skulle undersökas.

3. *Riksdagsval mer motiverande*

Kommunalval uppfattas allmänt som andra, eller till och med tredje rangens val och är av naturliga orsaker val där skiljelinjerna mellan partierna är diffusare än vid nationella val. Kommunalval är därför sannolikt inte enbart mindre intressanta för unga väljare, det är även ett val där det är svårare att politiskt orientera sig. Om ett bakomliggande motiv till att sänka rösträtten är en förhoppning om att på lång sikt höja valdeltagandet bland ungdomar vore det sannolikt mer effektivt att sänka rösträttsåldern i de val som klassificeras som val av första rang, dvs. riksdags- och presidentval.

På ett mer allmänt plan finns det även anledning till att kommentera den huvudsakliga premiss som tycks ligga bakom arbetsgruppens arbete och betänkande.

En sänkning av rösträttsåldern genomförs i syfte att långsiktigt höja valdeltagandet, eller åtminstone avstanna den sjunkande trenden. Tvivelaktigt om en sänkning av rösträttsåldern är den mest effektiva metoden.

Mark Franklin (2004) har lyft fram argumentet att västvärldens sjunkande valdeltagande kan kopplas till den sänkingsvåg av rösträttsåldern till 18 år som skedde under 1970-talet. 18-20 år är en olämplig och instabil period för att inleda röstning som till stor utsträckning har visat sig bygga på rutin och vana. Hans argumentation är övertygande och trovärdig. En sänkning av rösträttsåldern kan på lång sikt stabilisera den sjunkande trenden och kanske till och med leda till en svag ökning. Arbetsgruppen har tagit till sig detta forskningsresultat och använder det som ett argument till fördel för en sänkning.

Franklin visar dock i samma studie (2004) att länder där valet upplevs som avgörande, viktigt och jämnt lockar betydligt fler väljare till valurnorna. Även andra studier (Schmitt 2010) betonar vikten av att politiken erbjuder 1. Tydliga och meningsfulla alternativ som, 2. leder till olika utfall i praktisk politik. De ovannämnda kraven på tydliga alternativ och tydlig koppling mellan valresultat och praktisk politik uppfylls dåligt i Finländsk politik i så väl kommunala som nationella val och är sannolikt en bidragande orsak till bristen på intresse för att rösta.

Resultat från Nordiska jämförelser visar att finländska väljare har betydligt svårare än medborgare i andra Nordiska länder att se kopplingen mellan röstningsbeteende och den politik som förs, samtidigt uppfattar man att det spelar stor roll vem som sitter vid makten (Bengtsson 2011). Finländska väljare upplever således att politiken påverkar deras liv men att kopplingen mellan valresultatet och den förda politiken är svag. Väljare som inte upplever att deras röst har någon effekt på politikens innehåll blir mindre motiverade av att rösta.

En medvetenhet förändring av den politiska kulturen i riktning mot att erbjuda väljarna med tydliga och meningsfulla politiska alternativ i valrörelsen, samt att ge väljarna ett tydligare inflytande över regeringsbasen skulle sannolikt öka intresset för att delta i val betydligt effektivare än att sänka rösträttsåldern.

Ekenäs 7 november 2010,

Åsa Bengtsson